

teestelijk zal wor-
kerk,
ichtoe-
isbruk-
gen ker-
de Her-
kanton-
arm
staling te
kerkerad
zou niet
karakter
ze gave
ook Ds.
de tucht
tot een
rvoor is
d. Reeds
we den
m weg
sanwijst.
vaarlijke
nag van
nien op
kerkerad
ellen, in
m de
prake is
eid. Da-
den aan-
is zulke
maatschap
praktijk
doende
Kerk ge-
n vorm
en zich
tekenen,
ie in de
en thans
ten voor
komsten
en trek-
n, maar
hoeveer
en bij de
niet het
bezwaa
dragen
colleoten
ten, hoe
nstatie
of dit ge-
dragen
ven in de
kerkerad
de col-
moeden
rom de
n. Zeker-
hebben,
at hij te
e geven,
leggen?
el is om
e zonde
dat de
lijke zou
meente,
uiterst
vrij uit-
terwijl
ekende,
vallen.
censuur
t mogen
ij te dra-
van zijn
raad zou
meente-
aar zijn
den en
te vast-
oorenen
ad voor
n, waar
eten te
en leder
doen en
eft deze
van de
kan hij
aar ver-
schade
ad hier
ats, dat
g geeft,
rk cen-
ijn heeft
Neder-
us hem
wel zij
e armen
n in de
mocht,
dat hier
ar geen
ve zien
Apstel
matigt
egenen,
n alleen
roeders
dwang,
n, opdat
ekheid,
a gever
het dan
dezen
de wel-
blijven
et zeker
het oog
usschen
agt en
ft, een
et eer-
stplicht,
gehou-
e, terwijl
ijwillige
racheid
er zake,
en deze
het niet

nakomen van dezen rechtspligt, maar de
ergerlijke zonde van gierigheid, die daarin
zich openbaart. En die zonde van gierig-
heid kan even goed zich openbaren in het
niet-geven aan de armen als in het niet-
bijdragen voor de Kerk. Is de Kerkeraad
geroepen de zonde van gierigheid door
censuur tegen te gaan, zoals Ds. Jansen
meent, dan moet hij dit niet alleen doen,
wanneer iemand weigert voor de Kerk bij
te dragen, maar evenzeer wanneer hij aan
de armen niets geeft. Daarom is het ant-
woord, dat Calvijn aan Menso Poppius,
gaf, wel degelijk ook op dit geval van toepas-
sing. Trouwens, hetzelfde wat Calvijn
opmerkt naar aanleiding van de aanbeve-
ling, die de Apostel Paulus gaf van de
collecte voor de arme heiligen te Jeruzalem,
geldt evenzeer voor hetgeen de Apostel
schrijft aan dezelfde gemeente van Corinthe
om haar te wijzen op haar plicht om de
Dienaren des Woords te onderhouden, nl.
dat de Apostel hier wel vermaningen ge-
bruikt, maar geen strenge tucht oefent.
De Apostel wijst er de gemeente op in
I Cor. 9, dat de Dienaren des Woords recht
hebben op bezoldiging; hij voert tal van
argumenten aan uit het Oude Testament
en uit de woorden van Christus om haar te
overtuigen, maar hij gebruikt tegenover
degenen, die aan dezen plicht zich onttrek-
ken, niet de tucht, hoewel het feit, dat
deze gierigaards in Corinthe zelfs voor het
onderhouden van den Apostel Paulus niets
wilden bijdragen, zeker ergelijk genoeg
was. Den man, die te Corinthe in bloed-
schande leefde, deed de Apostel Paulus in
den ban, maar deze gierigaards niet. Trou-
wens, ook in het Oude Testament, waar-
onder de strenge voorbeeld der wet pre-
cies voorgeschreven was, hoeveler ieder van
zijn inkomsten had af te staan voor den
dienst van het heiligdom en het onderhoud
der priesters, was toch geen penale sanctie
op deze wet gesteld en werd niet gelast aan
de Overheid om de onwilligen te straffen,
maar God zelf zou deze zonde straffen,
zoals de aangrijpende profetie van Haggaï
en Maleachi ons leeren. En hetzelfde geldt
ook van het Nieuwe Testament. Als de
Apostel in Gal. 6: 6 en 7 de Gemeente
wijst op haar plicht om mede te deelen van
haar goederen aan degenen die haar on-
derwijzen, dan dreigt hij de onwilligen niet
met censuur, maar wijst hen op het oordel
des Heeren: Dwaalt niet, God laat
zich niet bespotten; want zoo wat de
mensch zaait, zal hij ook maaien.
Dr. H. H. K.

Kootwicks Scholen

In hartelijken dank ontvangen poststempel
Utrecht, van N. N. Zilverbon f 1; van den
heer C. Koops te Rotterdam van mej. N. f 1.
Da. J. H. HOUTZAGERS, Voorzitter.

Reestatel.

Da. J. C. DE MOOR, DIENSTPlicht EN GEWETEN.
In dit geval is ook de Christen,
indien hij naar de orde van
zijn land geroepen is om zijn
vrij te dienen, niet alleen niet
in weerterding tegenover God
door de wapenen op te nemen,
maar ook in een heilige verplich-
ting, welke men niet kan verwerpen
sonder God te lasten.
CALVIN.

1. OVER DIENSTPlicht EN GEWETEN gaf deze
dagen de Amsterdamse predikant Dr. de
Moore, in het bij J. H. KOK te KAMPEN
verschijnd Tijdschrift SCHULD EN PIJL, een studie,
waarop ik, ook om het actuele van het onder-
werp, niet mag nalaten hier de aandacht te
vestigen.
Wat PROF. BAYNCK in een vorig Nr. van
S. en P. DE NAVOLGING VAN CHRISTUS en
HET MODERNE LEVEN niet dan in verband met
dit zijn onderwerp slechts terloops kan be-
handelen, is in deze brochure van Dr. de Moore
een voorwerp van opzettelijk onderzoek.
Het gaat natuurlijk niet om van alle
Nrs. van S. en P., hoe voortreffelijk zij tot
duisert ook zijn, hier een enigszins uitvoerige
bespreking te geven, maar voor de laatste twee
meende ik toch, om meer dan een reden, een
uitlegging te moeten maken.
Dit ter verantwoording aan mijn lezers,
waarom het nu weer over een Nr. van SCHULD
en PIJL gaat.

Na enkele inleidende opmerkingen over veler
gewetensbezwaar tegen den dienstplicht en
waarbij men zich dan beroept op het 6e gebod:
Gij zult niet doden, steekt Dr. de Moore op
p. 3 met zijn lezers van wal door te wijzen,
dat „deze kwestie allerminst nieuw is.“
Zonder op de geschiedenis van het probleem
diep in te gaan, waarvoor hij verwijst naar de
jongste literatuur, bepaalt hij zich hier alleen
tot twee herinneringen.
De eerste is ontleend aan de houding, die
de oude Christelijke Kerk tegenover DIENSTPlicht
en GEWETEN innam en daarbij komt dan vooral
TERTULLIANUS + 200 ter sprake, volgens wien
belde onvereenigbaar waren. Bij hem viel dit
samen met de neiging som de wereld aan haar
lot over te laten en den rijkdom der genade zo-
ker te genieten, dat men de natuur er voor ging
verachten“. Daartegenover wordt dan gewezen
op de groote verdienste van AUGUSTINUS (354-
430), een verdienste, die hierin bestaat, dat hij
deed zien, „hoe de natuur en de genade niet
vijandig tegenover elkander staan, doch het
geestelijke het natuurlijke moet doordringen en
adelen“. Onder zijn invloed werd DIENSTPlicht
en GEWETEN dan ook niet langer voor onver-
eenigbaar gehouden.
De tweede herinnering is ontleend aan den tijd
der Kerkhervorming. Het was toen de Doo-
persche richting, die het rechte verband van
natuur en genade niet kon vinden“. Maar gelijk
in vroeger AUGUSTINUS was het in de eeuw der
Reformatie CALVIN, die voor het christelijk
denken het rechte verband vond, het evenwicht
tussen natuur en genade in het algemeen
weer herstelde, een andere kijk dan de Doo-
perschen had en gaf op den oorlog en daarmee
op de verhouding van DIENSTPlicht en GEWETEN.
Na deze twee herinneringen komt Dr. de
Moore dan weer op onze tijd.
De motieven waaruit hij velen anti-militarisme
en dienstweigering opkomen zijn althans, zoals
hier uit officiële stukken wordt aangetoond,

bij de „vrijdenkers“ niet die van TERTULLIANUS
of de DooPersche, maar gelijk bij de leden van
„de Dageraad“ en den heer F. DOMELA NIEU-
WENHUIS, „anarchistisch en individualistisch“.
De Moore, die bepaaldelijk voor de christenen
onder de anti-militaristen en dienstweigeraars
schrijft (p. 3), verzuimt hier niet te waarschuwen
tegen het „christelijk etiket“ dat hier de „vrij-
denkerij“ zich opplakt en enkele christenen tot
goeder trouw verlost.
Om dan het „gewetensgeval“ dat zich ook ten
overten voor sommige christenen opdoet, op te
lossen, gaat de schrijver in zijn brochure na wat
de Schrift ons leert over de verhouding 10. VAN
OORLOG EN OVERHEID en 20. VAN OVERHEID
en ONDERDAAN.

Daar hij wordt op drieërlei grond, die ook mij
als voldoende voorkomt, het vraagstuk „hoe de
Overheid zich heeft te gedragen tegenover dienst-
weigeraars en gewetensbezwaarden“, uitgeschakeld.
Het eerste hoofdstuk, wat de H. Schrift
ons leert omtrent de verhouding VAN OORLOG
en OVERHEID, neemt in de brochure de ruimste
plaats in (p. 8-27).
Het gaat hier om de algemeene vraag of het
voeren van een oorlog om rechtmatige redenen
volgens de H. Schrift geoorloofd is.
Op grond van nauwkeurige en onbevengene
exegese wordt deze vraag, eerst wat de O. T.
aangaat, bevestigend beantwoord (p. 9-12).
Hetzelfde geldt van het N. T. (p. 12-17).
Dr. de Moore bespreekt hier de gegevens van
het N. T., welke op de bovengestelde vraag
betrekking hebben.
Voorop wordt gesteld, dat het Christendom
zich bejveert, „om het natuurlijke van het
geestelijke te doordringen“.
In een noot verwijst hij daarvoor naar
BAYNCK's onlangs door mij hier besproken
brochure in S. en P. Ook relevant hier het feit,
dat dienstweigering noch Johannes de Dooper,
noch de Heiland Zelf of Zijn apostelen heb-
ben aangespoord.
Vervolgens stelt Dr. de Moore in dat eerste
hoofdstuk de vraag: „hoe verdraagt zich het
zede gebod, dat nadrukkelijk zegt: „Gij zult
niet doden“, met den oorlog, die zonder het
dooden der tegenstanders niet kan bestaan?“
(p. 17-19).

In aansluiting aan een citaat uit CALVIN's
INSTITUTIE schrijft hij: „wij moeten uitgaan van
de bijzondere positie, welke God aan de Over-
heid heeft gegeven, en die haar rechten verleent,
welke de enkele mensch niet heeft. Om der
zonde wil is zij ingesteld en om der zonde wil
is het zwaard haar toebehoort.“ En daarbij
komt hij dan van Gen. 9: 6 op de doodstraf
en op Rom. 13: 4 en ook hoe, stot handhaving
der gerechtigheid, het voor de Overheid noodig
kan zijn het zwaard des oorlogs te hanteeren.“
Met instemming citeert hij hier MARTINUS en
AUGUSTINUS, die in den oorlog allerminst een over-
tredding van het zede gebod zien, ook al bestaat
er geenerlei reden om den oorlog, gelijk zoo
dikwerf geschiedt, te verheerlijken.
Eindelijk zet hij de twee verichten in het
licht welke Gods Woord aan het oorlogvoeren
stelt.
10. De oorlog mag alleen verklaard worden
om rechtmatige redenen.
20. Eenmaal uitgebroken, mag hij alleen ge-
voerd worden op rechtmatige wijze.
Deze twee eisen wordt dan uit de Schrift
en met verwijzing naar oudere en nieuwere
Ethici van p. 19-27 nader toegelicht.

Het tweede hoofdstuk, wat de H. Schrift
ons leert omtrent de verhouding van OORLOG
en ONDERDAAN (p. 27-31) is zooveel korter,
sommat, gelijk Dr. de Moore schrijft, „veel
wat hiernaede samenhangt, reeds in het vorige
hoofdstuk moest worden aangestipt.“
Na in zijn eerste hoofdstuk te hebben aan-
getoond, „dat de oorlog op zich zelf geen over-
tredding van het zede gebod is“, gaat de
schrijver hier van de gedachte uit, dat de
Christen op grond van het vijfde gebod ver-
plicht is de wettige macht te gehoorzamen.
Hij beantwoordt dan enkele bedenkingen.
Zoo deze, „dat men verplicht wordt het leven
te benemen van menschen, die men niet kent
en van wie men nimmer eenig kwaad onder-
vond.“ Dan die welke ontleend zijn aan het
Heerenwoord „zoo wie u op de rechterwang
slaat“ en het „allen die het zwaard nemen“,
ook het „Gode meer gehoorzamen dan de
menschen“ wordt hier ter sprake gebracht,
waarbij de Moore weer terecht wijst op de
groote moeilijkheid voor de onderdaan, om
uit te maken of de oorlog om rechtmatige
redenen wordt gevoerd.

Het resultaat van dit deel zijner studie over
„Dienstpligt en Geweten“, van de Schrijver
samen in deze woorden: „Zoo heeft de onder-
daan dan der Overheid ook de gehoorzaamheid
van den krijgslidiat te bewijzen, hoe ver-
schrikkelijk deze ook moge zijn.“
Aan het slot geeft hij drie draadjes overeen-
stemmende citaten. Een van LUTHER, een van
AUGUSTINUS en ten slotte dat van CALVIN,
hetwelk ik als motto boven dit mijn artikelje
zette.
De onmiskenbare verdienste dezer Studie van
Dr. de Moore is de heldere en duidelijke uit-
zetting van wat op het stuk van DIENST-
pligt en Geweten is. Bij „geweten“, hoort,
zoals JOHN KNOX tot MARIA STUART zei,
„weten“ en door hier weten bij te brengen, kan
de lezing van deze brochure aan sommigen
Christenen dwaalden geweten deugd doen.

Zeker zullen zij, die met het Schriftgeboef
gebroken hebben en daaronder ook theologen
vrij beroep op het zede gebod als grond van
dienstweigering, ook omtrent hun bedreven-
heid in Theologische Ethiek bedenkingen doet
rijzen, zich door de lezing van DIENSTPlicht
en GEWETEN niet laten overtuigen. Maar voor
denkelken is de brochure dan ook niet ge-
schreven.
2. Het Juni-Nr. van STEMMEN DES TIJDS,
Uitgever G. J. A. Ruijs te Utrecht, opent met
een artikel NIEUWE RELIGIE door Dr. J. R.
SLOTEMAKER de BRUNNE. De schrijver vat daar-
onder samen de verschillende religieuze stroom-
ingen, die tegenwoordig in buiten-kerkelijke
lijke kringen, tegenover de „Christelijke“ als
„nieuwe“ religie staan. „Het is alles boerdovel-
gan religie. Ook daar, waar zij niet aanstands
wordt herkend. Veler socialisme is in den grond
religie. Dicht-kunst en toon-kunst is religie;
voor het minst: de onmiddellijke niting van
religie. Spiritisme, Scientisme, Theosophie is
religie.“ „Er spreekt zich in dit alles uit een
verlangen naar redding en naar een Redder,
een „Soter“, als vóór nu twintig eeuwen, toen
de antieke wereld, gelijk thans de moderne in
het teken der „religie“ stond. Maar toen
gelijk nu is bij onderscheidene stroomingen
verschil. „Pantheistische theologie en spiritistische
wereldbeschouwing, theosophische voorspelling
en scientistische genezing, zij denken niet aan

den zelfden Soter: zij buigen niet onder de
zelfde smart“.
Maar bij alle verschil is tusschen haar ook
overeenkomst en Prof. SLOTEMAKER teekent dat
zoo juist waar hij als zoodanig wijst op de ver-
vreemding van een persoonlijk God, Schepper
aller dingen, Valter oozes Heeren Jesus Christus,
Heiligen Wetgevers.
Met overdeelde instemming heb ik Prof. SLOTE-
MAKER's artikel waarvan dit Nr. het eerste stuk
brengt, gelezen. Met name van de jongeren ook
onder ons, die onder de demonische bekoring
van deze „nieuwe religie“ welke „overal zij af
van kerk en dogma, van belijning en onver-
draagzaamheid staat“, doet dit artikel de nieuwe
religie als valsche tegenover de „Christelijke
religie“ als ware zoo scherp en juist uitkomen.
Op het, voor Juristen allereerst, maar ook
voor niet-Juristen lezenswaardig artikel RECHT EN
GEZAG door Mr. D. P. D. FAMUS, het tweede in
dit Juni-Nr. van S. en P., zij hier tevens de
aandacht gevestigd. Het gaat daarin over Prof.
STRUYCKEN's kritische beschouwing van Prof.
KRABBE's boek: DE MODERNE STAATSDIENST, waarin,
als in het later verschenen werk van Mr.
KRABBE, waarmee deze op de critiek van
STRUYCKEN e.a. ingaat, alle begrip van Over-
heid, gelijk Prof. FAMUS schrijft, wordt ge-
loochend.
3. GEREFORMEERD THEOLOGISCH TIJDSCHRIFT
onder Redactie van Dr. G. CH. AALDERS, Dr.
T. HOKSTRA, Dr. G. KUIJZER, Dr. C. LINDE-
BOOM, Dr. J. RIDDERIKS — Uitgave E. J.
Bosch Jzn., Baarn. — Juni-afl.
Behalve de gewone Rubrieken een artikel van
Dr. S. GREYDANUS: ONZE HEILIGEN DOOP
DOOR JOHANNES, waarin door den hoogleraar
getracht wordt „de betekenis van dien doop na
te gaan, om te onderzoeken, wat het voor onze
Heiland, met betrekking tot zijn verlossingswerk
inhielt, dat Hij zich door Johannes liet doopen“. En
dan onder den titel INKOMEN en ONTFAANGEN
van Dr. A. H. de HARTOG aan de Redactie
van het G. Th. T. waarin hij o. m. zich be-
klaagt, dat Dr. UBINK de verbreide meening
geestdruft heeft, dat hij (nr. H) een pur sang
„Hegelian“ zou mogen hietten.
4. DE MACROBIER Zendingstijdschrift. Uit-
gever Edzo Venema, Groningen.
In het Juni-Nr. een, ook voor buitenstaanders,
zeer interessant artikel van Dr. DIJKSTRA: DE ZIN-
DINGEN VAN DE GEREFORMEERDE KERK 1875-1892, Dr. D. K. WILLEMIA, Miss.
Dienaar te Parijs, zet er onder den titel DE
ZENDING VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN, voor
Zendingstudiekring, zijn beschrijving van de
geschiedenis der Zending op SOMMA in voort, en
Dr. DIJKSTRA geeft er zijn, als steeds het be-
langrijke op Zendinggebied opvangende, rubriek:
UIT MIJN CAMERA.

Mag ik weer aan H. H. Uitgevers verzoeken,
gedurende de maanden Juli en Augustus, bo-
ken en tijdschriften, ter bespreking in de
Heraut, niet aan mij, maar aan het BUREAU
DER REDACTIE te zenden?
G.

Uit de Pers.

In *Timotheus* wordt onder den titel: *Slaapend
Vergif*, met recht gewaarschuwd tegen het ge-
vaar dat in het lezen van slechte boeken schuilt.
Er is geen gevaarlijker vergif dan slapend vergif,
wanneer iemand vergiftigd wordt met ratten-
kruid of iets dergelijks, dat aan de arts nog ver-
stond een tegengif geven, en menigmaal gelukt
het nog den patiënt te redden. Maar er zijn ook
van die vergiften, loodwit bijvoorbeeld, waarvan
men in het begin in het geheel niets bespeurt.
Eerst dagen, weken na de vergiftiging gevoelt men
zich onwel, en dan heeft het gif reeds geleidelijk
gehad zich te verspreiden door het gehele lichaam,
zoodat het niet meer verwijderd kan worden. Daar-
door is zulk een gif zoo gevaarlijk. Op rattenkruid
reageert het lichaam terstond, op loodwit niet.
Daarom is de eerste vergiftiging veel beter genees-
kundig te behandelen dan de laatste.
Dat zijn juist de gevaarlijke vergiften, die op
ons den indruk van vergif niet maken.
En dat geldt van ons geestelijk leven zoo wel
als van ons lichamelijk. Een boek kan zoo slecht
zijn, dat het ons terstond tegenstaat, en we het
leest in het vuur werpen. Maar er zijn ook boeken,
die onschuldig schijnen, en die ons geleidelijk ver-
giftigen, sonder dat wij er ons in het eerst van
bewust zijn. We merken wel, dat er iets aan
hapert, maar er staat zooveel goeds, zooveel schoons
tegenover, dat het kwade geen sterken indruk op
ons maakt. Voor den tweeden keer trachten wij
het kwade reeds te verontschuldigen, en de derde
maal prijzen wij het. We weten het onderscheid
niet meer tusschen goed en kwaad.
Denkt ge, dat ik overdrijf? Een Roomsche-
Katholiek geestelijke, door den bisschop aangesteld
om boeken te keuren, heeft zijn bisschop na eenen
tijd verzoekt hem een medicheer te geven.
Door het voortdurend lezen van allerlei verkeerde
boeken vreesde hij, niet meer juist te kunnen
onderscheiden tusschen goed en kwaad. Zijn gevoel
werd verstoemd. En dat van een zoo hoog staande
persoonlijkheid, wien door den bisschop het keuren
van boeken was toevertrouwd! Deze geestelijke
bleef acht geven op zichzelf, en bemerkte, dat het
lezen van verkeerde boeken hem kwaad deed. En
hij las te toch waarlijk niet voor zijn genoegen;
hij las, om anderen te kunnen waarschuwen.
Dat is de invloed van het onreine boek. Er zijn
tegenwoordig tal van boeken, waarin schubruk en
zelfmoord niet alleen wordt vergoelikt, maar ver-
dedigd en aangeprezen en voorgesteld als iets goeds.
Er zijn tal van jongensboeken, waarin de praktijken
der misdadigers in het breede worden uitgemeten
en verheerlijkt. Zulke boeken zijn als slapend ver-
gift. Het kwaad dringt door in onze ziel, en we
merken ten slotte niet meer op, dat het kwaad is.
En wij volgen het voorbeeld na.
Het boek is een machtig wapen in de hand van
Satan om menschenzielen te verderven en te ver-
giftigen. Menig jongmensch, die in een zedelijk
teine omgeving is opgevoerd, is door het lezen
van verkeerde boeken om den slechten weg gekomen.
Daarom waarschuw ons de Schrift: Kaakt niet
aan hetgeen onrein is.
Dat doet een mensch in het natuurlijke leven
ook niet. Wat onrein is, raken we niet aan, en in
een huis, dat door pokken of cholera besmet is,
gaan we niet in. Zoo moesten we ook doen met
verkeerde boeken. Toen Paulus een tijd lang te
Efeze had gepredikt, kwamen de nieuwbekeerden
met hun verkeerde boeken en verbrandden ze in
het openbaar. 't Waren boeken, die een waarde
hadden van twintig duizend gulden. Ja, zij waren
geenen van het vergif door het bloed van den
Heere Jesus, dat van alle sonden reinigt, maar zij
wilden niet, dat anderen nog vergiftigd zouden
worden, en daarom gingen de slechte boeken in
het vuur.
Waar te behooren.
Mijn lezer, zullen we ook niet onze boekenkasten
eens naden, of er van dat slapende vergif in is?
En zullen we dan ook niet eens een brandstapel
maken? 't Is toch beter, dat onze beurs, dan dat
onze ziel schade lijdt!

Officiële Berichten.

Classis Gouda.
De Kerkeraad der Gereformeerde Kerk te
Krimpen aan de Lek bericht, dat de Classis

Gouda D. V. vergaderen zal te Gouda Dinsdag
6 Augustus a.s., gewone tijd en plaats.
Punten voor het agendum worden ingewacht
vóór 16 Juli a.s. bij den scriba.
Numens den Kerkeraad voornemend,
H. VAN DER GRAAF, Scriba.
Naar aanleiding van een concreet geval heeft
de Classis Hallum besloten, door een medede-
ling in de kerkelijke bladen de zusterkerken in
den lande op te wekken, om toch geen schip-
pers tot het gebruik des Avondmaals toe te
laten, dan na vertoon van een behoorlijke
„schippersattestatie“.
Op last der Classis,
G. DIEMER, h. t. waarn. actuarius.
Vergadering der Classis Klundert te
Breda op 1 Mei 1918.
1. Ds. P. Nomes opent als Praeses de ver-
gadering na psalmgezang en het voorlezen van
Prediker 3: 1-13, met gebed.
2. De aanwezige kerken zijn blijkens rapport
der bra. Vermolen en de Frel wettig vertegen-
woordigd; een kerk zond een secundus. Later
komt de kerk van Breda, terwijl die van Dintel-
oord afwezig bleef.
3. In plaats van den aangewezen assessor,
neemt Ds. Sikkil zitting in het moderamen.
Notulen zijn niet aanwezig, en moeten dus op
een volgende vergadering worden gelezen.
4. Ingekomen is de kennisgeving van de e.k.
Part. Syn. te Almkerk op 12 Juni e.k.
5. Bespreking van het rapport in zake Hulp-
beh. kk. wordt aangehouden.
6. Van den Evang.-arbeid wordt de schrale
stand der kas medegedeeld en dringend opge-
wekt daarvan in de kerken kennis te geven.
7. Het gehoord rapport over steun volgens
art. XIII K.O. geeft aanleiding tot de vraag, of
een der gesteunde kerken wel alle krachten
inspannt, die echter, wegens niet genoegzaam
bewijs, ter onderzoek wordt aanbevolen.
8. Het rapport der commissie over een protest
uit M. biedt als conclusie, dat het protest wordt
afgewezen.
9. Benoemingen: voor approbatie en lofmaking
de kk. Drimmelen en Breda. Als afgevaardigden
naar de Partic. Synode: Ds. P. Nomes, I. J.
Kooijmans en D. Sikkil. Ouderlingen: A.
Bax Gr., J. W. v. d. Dries en S. Vermolen, en
als secundus: Ds. H. N. Basoski, L. G. Goris en
H. Hummelen. Ouderlingen: A. C. van Drim-
melen, W. E. Janson en A. de Visser.
Voor Evang.-arbeid worden aan de Part. Syn.
voorgedragen: Ds. L. G. Goris en de onder-
daan A. C. van Drimmelen en L. J. Schalkkamp.
10. De kerk van Fijnaart brengt gunstig
rapport over de Quaestora beheer. Aan deze
kerk wordt dezelfde opdracht voor de e.k.
tekening gegeven.
11. De aanvraag om financieel steun door
een tweetal kerken aan de Partic. Synode wordt
door de classis aanbevolen.
12. Vacatuurdiensten zullen worden vervuld:
te Drimmelen door Ds. Basoski en Ds. Nomes,
te Willemstad door Ds. Hummelen, Ds. Goris,
Ds. Sikkil en Ds. Kooijmans, te Roosendaal
door Ds. Ruijs.
13. De Zendingdag zal dit jaar weder te
Breda en wel op 10 Juli worden gehouden.
14. Bij de rondvraag wordt aan een tweetal
kerken advies gegeven over predikatie en het
optreden van een bi. oefenaar.
15. Met den gelukwensch aan Ds. Nomes,
wegens het bedanken voor de betoepen naar
S. en H. hem door den assessor gebracht, stemt
de vergadering in.
16. De e.k. vergadering wordt bepaald op
4 September te Breda, na te roepen door de
kerk van Raamsdonk.
17. Na lezing der korte notulen en dankgebed,
waarin de scriba voorgaat, sluit de Praeses de
vergadering.
Numens de Classis,
L. G. GORIS, h. t. scriba.
Zevenbergen, 3 Mei 1918.
Kort verslag van de Classicale Ver-
gadering, gehouden te Zwolle, op
Donderdag 2 Mei 1918, in de
Plantagekerk, aldaar.
Moderamen: Ds. J. Ozinga, Praeses; Ds. J. J.
Westerbeek van Eerten, Assessor; Ds. J. Visser,
Scriba.
1. Na 't zingen van Psalm 111: 1 en 't lezen
van I Cor. 15: 1-10, wordt de vergadering
met gebed geopend.
2. De D.D. Ds. Sluijs en Ds. Steunenberg
onderzoeken de credentieverken, waaruit blijkt,
dat alle kerken wettig vertegenwoordigd zijn.
3. De notulen der vorige vergadering worden
gelezen en gearresteerd.
4. Ds. Steunenberg wordt door den Praeses
geluk gewenscht met het bedanken voor een
beroep. Ds. Westerbeek van Eerten wordt geluk
gewenscht met zijn 25-jarig jubileum, de assessor
wenscht den voorzitter geluk met het bedanken
voor een beroep.
5. Inzake het rapport art. 13 K. O. neemt
de vergadering een besluit, gelijkkluidend met de
Classis Deventer.
6. De regeling der kerkvisitatie wordt herzien
en vastgesteld.
7. Ter Particuliere Synode worden afgevaar-
digd: Primus: de Brs. Ds. A. Brouwer, Zwaits-
sluis, Ds. H. H. Schoemakers, Kampen, Ds.
J. J. Westerbeek van Eerten, Kampen; de onder-
daan: J. Aarts, Blokzijl, B. van Bruggen, Vol-
lenhove, J. Plender, Kamperveen.
Secundus: Ds. J. Douma, Ambt-Vollenhove,
Ds. J. Ozinga, Hasselt, Ds. W. Veder, Zwolle;
de onderdaan: Ds. van Eegen, Steenwijk, J. de
Vries, Vollenhove, E. J. Grootenhuis, Kampen.
8. De stukken van beroep van Ds. J. Visser,
beroepen predikant te Zwolle, zijn in orde be-
vonden.
9. Bij de rondvraag van art. 41 K. O. worden
sommige kerken van advies gediend.
10. De zendingdeputaat Ds. Schoemakers
doet mededeelingen over Soemba.
11. Vacaturebeurten zullen worden vervuld.
9 Juni Gemeinden Ds. Ozinga; Kamperveen
Ds. Westerbeek van Eerten; Langeslag Ds. Visser,
van Oldemarkt.
7 Juli Kamperveen Ds. Koolstra; Langeslag
Ds. Sluijs; Wilsum Ds. Visser, van Zwolle.
4 Augustus Gemeinden Ds. Veder; Kam-
perveen Ds. Lambers; Langeslag Ds. Bosch;
Wilsum Ds. Schoemakers, van Kampen.
12. De e.k. vergadering zal door Langeslag
worden samengevoerd. Praeses zal dan zijn Ds.
Visser, van Oldemarkt, Ds. Ozinga, Assessor,
Ds. Koolstra, scriba.
13. De korte notulen worden gelezen. Na
gebed van den Voorzitter, sluit deze de verga-
dering.
Op last der Classe,
J. J. WESTERBECK VAN EERTEN,
h. t. assessor.

Buitenland.

Oostenrijk. Een Vrije Geref. Kerk.
Eene „Vrije Geref. Kerk“ noemt zich eene
congregationalistische vereniging van eenige
kleine gemeenten in Boheme, Moravie en
Weenen. Een harer predikanten, Berka, deelt
het volgende omtrent deze Kerkengroep mede:
Vele ernstige Christenen in Boheme konden
zich niet vinden in de volgens het patent van
tolerantie op nieuw georganiseerde protestantsche
kerk onder opzicht der Roomsche regering.
Zij hielden afzonderlijke samenkomsten. De
eerste gemeente werd in 1866 in de nabijheid
van Dobruschka in Boheme gevormd. Er sloten
zich daar Gereformeerde Christenen aan, die
voor het grootste deel te voren Roomsche ge-
weest waren. Zij kozen zich een vroegeren
metzelaar, den colporteur Balcar, tot predikant
en traden in verband met de Berausche Vrije
Kerk en met de oud-Gereformeerde kerk in
Hannover.
In 1872 sloten zich drie Amerikaanse zende-
lingen, Dr. Clark, Dr. Adams en Schaffner, bij
deze gemeente aan. Zij kwamen naar Praag, om
zoo mogelijk in verband met de bestaande ker-
ken te evangeliseren, maar stuitten op onover-
winbaren toestand. Met Balcar en zijne gemeente
gingen zij nu zich zelfstandig bewegen, maar
hun arbeid werd met geweld door de overheid
belet. Keizer Frans Jozef verleende eindelijk in
1879 te Budapest aan een deputatie der ge-
meente eene audientie. Z. M. beloofde toen een
onderzoek van de aangelegenheid en vrijheid
voor de onderdrukten. Daardoor kwam eene
wending ten goede, waardoor de Evangelisatie
in Bohemen zich vrij ontwikkelen kon.
Den 3den Juni 1880 kwamen die hier en daar
gebooren gemeenten als „vrije gereformeerde kerk“
samen. Hare gemeenschappelijke belangen wer-
den in eene conferentie van predikanten en afge-
vaardigden der gemeente behandeld. Een com-
missie werd benoemd tot uitvoering van de be-
sluiten der conferentie. Ten opzichte van vele
dingen, bijv. in zake den kinderdoop, bestaat
grote vrijheid. Er wordt in dezen kring vooral
nadruk gelegd „op een christelijken levenswan-
del als het zekere teken van de waarachtige
bekeering“. De kerken worden ten deele door
leekenpredikers bediend. Zij tellen tegenwoordig
ongeveer 2000 leden, de kinderen daaronder
begrepen. Zij genieten niet de minste staats-
subsidie, vóór den oorlog werden zij door de
Amerikaansche zending gesteund. De laatste twee
nol in Boheme arbeidende zendelingen ver-
trokken verleden jaar weder naar Amerika.
De predikant Berka, die tegenwoordig als luitenant
in het Oostenrijksche leger dient, besluit zijn
bericht met de woorden: „God geve dat ook
deze tak der Christelijke kerk zijn taak ten
volle en luist vervulle“.
Wij sluiten ons bij dezen wensch aan, doch
hopen dat deze vrije Gereformeerde kerken vaster
mogeen worden in de belijdenis van de kerk,
wier naam zij heeft aangenomen.
WINCKEL.

Voor Kinderen.

VELERLEI WEGEN.

XXXII.

IN GESPREK.

Was het vriendelijke herinnering van kort
geleden of de welwillendheid, waarmee hij toen
was bejegend, genoeg, Karel kon het openstaande
hek niet voorbijgaan. Hij trad het erf op en
zette zich toen neer op dezelfde bank, die hem
ettelijke dagen te voren tot rustplaats had gediend.
Het huis was tegen de zon met blinden af-
gesloten. Hij zag niemand en hoorde ook geen
geluid, tot hij onverwachts enkele voetstappen
achter zich vernam. Omtrent zag hij weliswa
dezelfde ouden heer, dien hij reeds eens
ontmoet had, den man met zilveren haren,
vriendelijk gelaat, nog ongeboegen gestalte. Karel
sprong op, doch de oude heer wenkte hem
weer te gaan zitten en zei:
„Het schijnt u hier te bevalen des te beter
vriend, ge zij welkom“.
„Is hier een lieve plek“, zei Karel, „en het
zigt is uitlokkend“.
„Ge ziet wat bleek“ zei de oude heer naast
Reiner plaats nemende.
„Zijt ge ongesteld geweest?“
Er lag zoo veel hartelijkheid en belangstelling
in den toon waarop dit gevraagd werd, dat
Karel zich op eens van alle terughouding vrij
voelden. Dien ouden vriendelijken heer kon hij
gerust alles vertellen, ook wat hij op kantoor
voor anderen verzwagen had. Er zijn, hoe
vreemd het ook klinkt, menschen die dadelijk
ons vertrouwen winnen, en anderen wien dit
nootig gelukt.
Zoo deed dan Karel een vrij omstandig
verhaal van wat hem was overvallen, sinds hij
hier het laatst geweest was. En de oude heer
viel hem met geen woord in de rede, en liet
aandachtig luisterend hem vertellen van het
ongeval en van Lukas.
„Ik ben er nog goed afgekomen“, zoo besloot
hij. „Het had mij mijn leven kunnen kosten.
Aan Lukas heb ik mijn behoud te danken“.
„Ik zou zeggen toch ook en allereerst aan
een hoogere Macht, zonder wien zij en ik en
Lukas niets vermogen. Aan die Macht komt
allereerst dank toe. Maar dien zult gij onge-
twijfeld gebracht hebben“.
Karel kon niet eerlijk ja zeggen. Want de
waarheid was, dat noch hij noch Lukas er aan
gedacht had Gode den dank te brengen dien
men schuldig was. Hij antwoordde dus:
„Och, in zulke gevallen en dan na een feest
maakt men licht de kluis kwijt, en vergeet het
voornaamste. Het zal mij, hoop ik, niet ten
kwaad geduid worden“.
„Dat hoop ik ook“, was het antwoord, maar
het kon anders zijn. Ik weet niet of gij den
Bijbel kent. Daarin lezen we: offert Gode dank.
En dat is een les waardig door allen behartigd
te worden.
Karel antwoordde niet, en de oude heer
ging voort.
God heeft U opmerkelijk bewaard. Ge waart
verdwald, alleen en daarbij niet, in staat u zelf
te helpen. Wat zou er van u geworden zijn, zoo
God niet over u had gewaakt, al hadt ge Hem
dat misschien niet gevraagd. Hij beschikte het
zoo, dat die knecht Lukas den sleutel moest
vergeten, wat, gelijk ge nu zijdeit, nooit voorkomt.
Zoo moest de man er in den nacht op uit, en
kroeg hij gelegenheid u te redden. Is daar geen
leiding en bestiering in? En dat niet van men-
schen, maar van God? „
„Ik heb zulke dingen nooit zoo beschouwd“,
zei Karel opecht.
„Dan doet ge niet als de meesten, was het
antwoord. Maar als ik u een raad mag geven,
doe dan niet langer zoo. Ge hebt gezien wat